

Indledning

Horsens Privatbaner

I den sidste del af 1800-tallet blev der åbnet en række privatbaner med Horsens som udgangspunkt. Først åbnet blev banen gennem Bjerre Herred til Juelsminde i maj 1884. I slutningen af 1891 blev Horsens-Tørring Banen åbnet, og i foråret 1899 fik området nordvest for Horsens jernbane, da Horsens-Bryrup banen blev åbnet. Endelig i maj 1904 blev strækningen til Odder åbnet. Banerne til Tørring og Bryrup, der var anlagt som smalsporede baner, blev i 1929 ombygget til normal sporvidde og blev samtidig forlænget til Thyregod henholdsvis Silkeborg. Ved samme lejlighed blev jernbanestrækningen Rask Mølle-Ejstrupholm åbnet. Sidstnævnte strækning indgik sammen med strækningen til Thyregod i selskabet Horsens Vestbaner (HV).

Under betegnelsen Horsens Privatbaner etablerede de fire bane-selskaber et samarbejde om fælles administration, personale, materiel, værksted mv., men de enkelte selskaber aflagde separate regnskaber.

Horsens-Juelsminde Jernbane (HJJ), der lukkede i september 1957, nåede ikke at få rutebil-drift, hvorimod Horsens-Odder Banen (HOJ) var gået ind i rutebil-drift med ruten Horsens-Odder allerede i 1934. Også Horsens-Bryrup-Silkeborg Jernbane (HBS) erhvervede i samarbejde med Horsens Vestbaner i årene efter anden verdenskrigs ophør i 1945 en række tilladelser til buskørsel i banernes oplande.

Med udgangen af 1957 ophørte persontrafikken på HV, og den blev omlagt til buskørsel i banernes regi. I 1962 blev driften af HV helt indstillet, og der fremkom fra både etablerede rutebilejere og fra andre en lang række ansøgninger til Skanderborg Amt om tilladelse til at overtage HV's bilruter. HBS var imidlertid interesseret i at videreføre ruterne, og

Tørring var et trafikalt knudepunkt med dels jernbaneforbindelse til Horsens og Thyregod, dels rutebilforbindelser til Vejle, Viborg, Silkeborg, Horsens, Brande, Brædstrup og Grindsted. På Tørring-Uldum kommunes initiativ blev den kollektive trafik, der berørte Tørring, i 1952 samlet ved jernbanestationen, da kommunen bekostede anlæg af holdepladser mv. Forreste bus er en Bedford OB årgang 1948 tilhørende Horsens Privatbaner, dernæst en Opel Blitz årgang 1940 fra ruten Tørring-Give-Grindsted, og bagest endnu en Bedford årgang 1948 formentlig fra Viborg-Vejle ruten. (Foto gengivet efter Jernbane Bladet)

resultatet blev, at HBS overtog HV's andel af busmateriellet, og Skanderborg Amt overførte tilladelserne til HBS således, at HBS fra 1. april 1962 besørgede kørslen på hele rutebilnettet alene.

I 1967 da HOJ blev indstillet, gentog historien sig: Et utal af u-strukturerede ansøgninger om at overtage banens busruter mellem Horsens og Odder indløb, og det hele endte med, at HBS fik tilsagn om at få tilladelserne overdraget. Senere i 1967, da det blev klart, at den sidste rest af Horsens Privatbaner, nemlig HBS, vil lukke med udgangen af marts 1968, blev tilladelserne dog af formelle grunde overført til likvidationsudvalget for HOJ.

Den sidste rest af Horsens Privatbaner lukkes

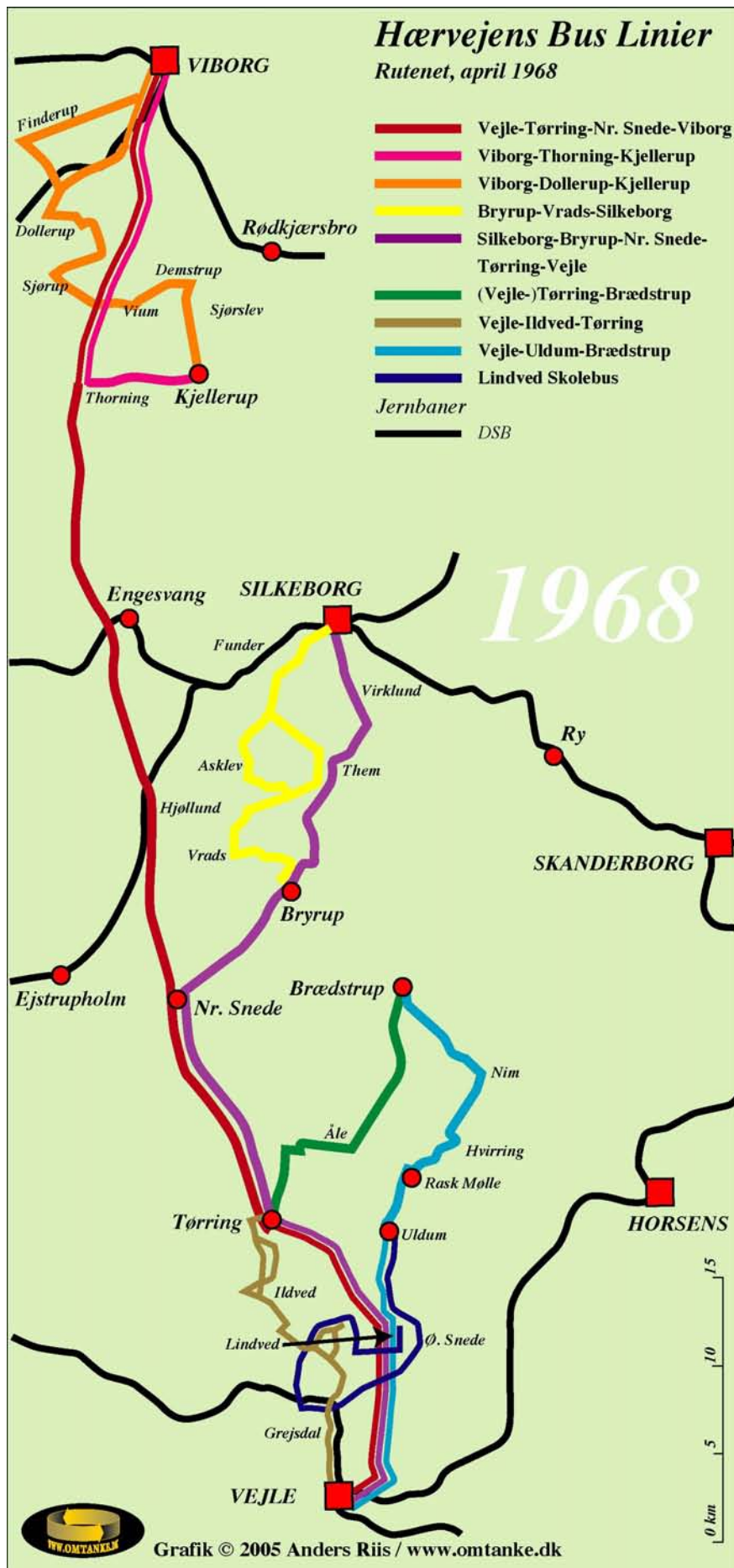
I januar måned 1967 blev der indkaldt til ekstraordinær generalforsamling i Horsens-Bryrup-Silkeborg Jernbane-aktieselskab, hvor det blev vedtaget, at banen skulle indstille driften med udgangen af marts måned 1968.

Med denne beslutning stod det klart, at ikke mindre end 10 tilla-

delser til buskørsel ville blive ledige fra 1. april 1968. Trafikudvalget for Skanderborg Amt indrykkede derfor en annonce i dagbladene i februar 1967, hvori det annoncerede efter interesserede ansøgere til at overtage tilladelserne. Det drejede sig om Horsens-Odder banes tre bilruter samt syv ruter under Horsens-Bryrup-Silkeborg banen:

- Horsens-Stensballe-Odder
- Horsens-Gangsted-Hundslund
- Horsens-Søvind-Sondrup-Hundslund-Oldrup-Ondrup-Odder
- Horsens-Brædstrup-Silkeborg
- Horsens-Tørring-Thyregod-Brande
- Horsens-Rask Mølle-Aale-Nr. Snede
- Horsens-Brædstrup-Bryrup-Silkeborg (rute, der fulgte jernbanestrækningen, men som i 1967 ikke blev trafikeret)
- Silkeborg-Bryrup-Nr. Snede-Tørring-Vejle
- Ejstrupholm-Brædstrup
- Horsens-Nr. Snede-Ikast-Herning

Ansøgningerne skulle indeholde forslag til eventuelle omlægninger af ruterne og forslag til eventuelle

Fakta om Hærvejen

Den gamle hovedfærdselsåre ned gennem Jylland fra nord til syd kaldes i daglig tale Hærvejen - som om der kun er én vej. Hærvejen er ikke bare et enkelt vejspor, men består af flere parallelle vejspor. Når et spor efterhånden blev opkørt, valgte man blot et andet. Derved opstod der mange veje, der alle kan kaldes Hærvejen. I tidens løb har vejen dog haft mange andre navne: Studevejen, Oksevejen, Kongevejen, Romervejen eller simpelthen Landevejen.

Navnet Hærvejen er anvendt første gang i en bog fra 1930, hvori vejstrækningen fra Viborg til Dannevirke beskrives. Navnet er en fordanskning af ordet "Heerweg", der blev brugt om vejstrækningen på et af de tidligste Danmarkskort fra 1650.

De fleste vandløb udspringer langs den jyske højderyg, og løber enten mod øst eller vest for efterhånden at blive store, inden de løber ud i de østjyske fjorde eller Vesterhavet. Højderyggen danner med andre ord et skel - vandskellet - mellem de øst- og vestvendte vandløb. Når man tidligere skulle rejse over land, var det bedst at undgå at skulle krydse større vandløb. Netop ved at lade de mange vejspor, der fra Viborg til Dannevirke/Slesvig udgør Hærvejen, følge vandskellet, undgik den rejsende at krydse flere vandløb end absolut nødvendigt. Mange af vejsporene samledes dog, hvor der var vadesteder og broer.

Det er sandsynligt, at flere af centrene langs Hærvejen - som Viborg og Jelling - er opstået på grund af deres centrale beliggenhed ved vejen. Viborg var dengang kongehyldningssted og landsting, og i en periode i vikingetiden var Jelling kongeby. Efter vikingetiden opstod de fleste større byer langs kysten og ikke langs Hærvejen. Det var med til efterhånden at trække handelen væk fra Hærvejen, og efter jernbanens indførelse i midten af 1800-tallet forsvandt grundlaget for handelen.

Billet fra 1971 udstedt på Al-mex A maskine.

De senest anskaffede Scania'er (nr. 46 og 51) skuffede, og der blev derfor indhentet tilbud - med de to Scania'er i bytte - på dels nye Leyland-busser fra Silkeborg, dels fra Aabenraa Karrosserifabrik på Volvo-busser. Bedste tilbud kom fra Aabenraa Karrosserifabrik, og således blev vognparken tilført to Volvo B10M (nr. 57 og 58) i december 1986. (Foto Thomas Hildebrand og Knud Erik Juul)

Lokalrute 660, der kørte skoleelever til Lindved skole, blev i juni måned 1993 betjent af Leyland serie 7 årgang 1988 (nr. 61). (Foto Thomas Hildebrand)

Hærvejens Bus Liniers 25 års jubilæum 1. april 1993 blev, ligesom 10 års jubilæet, fejret med levering af to nye busser. Den ene i komfortbus udgave, dvs. med høj - såkaldt - T-forrude og mere komfortable stole. Den var primært tænkt anvendt på de gennemgående E Bus ture på ruten Viborg-Vejle. Yderligere var de hvide stafferinger markant ændret i forhold til de seneste mere end 25 leverede vogne fra DAB. DAB-Silkeborg serie 12 årgang 1993 (nr. 68) (Foto Thomas Hildebrand)

blev udskiftet med Holger Danske Bustrafiks ligeså karakteristiske navnetræk. Holger Danske Bustrafik var naturligvis ikke ubekendt med udbuddet, der "lurede om hjørnet", men der var alligevel skuffelse at spore hos ledelsen af selskabet, da resultatet af

V.A.T.'s andet udbud forelå i januar måned 1996. Kørslen på ruterne 209 Vejle-Uldum-Brædstrup, 215 Vejle-Tørring-Nørre Snede-Silkeborg, 316 Vejle-Tørring-Nørre Snede-Viborg samt 660 Lindved-Holtum-Grejs skulle fra 2. juni 1996 - sammen med

en hel del andre V.A.T. ruter - udføres af Bent Thykjær, Horsens.

Bent Thykjær havde i flere år kørt for V.A.T. og havde ved opkøb af en række mindre busvirksomheder fået opbygget en busforretning, der kørte med en halv snes busser for V.A.T. Vind i sejlene kom der for alvor i forbindelse med V.A.T.'s første udbud i 1994, hvor han vandt kørsel til 28 busser, og siden er det gået slag i slag. Bent Thykjær så mulighederne i udbud, turde tage chancen og har således på godt ti år skabt en af Danmarks største busvirksomheder med mere en 300 busser. Kørslen på de tidlige Hærvejens Bus Linier udfører han i øvrigt stadigvæk i 2005, efter at de i 2000 var underkastet endnu et udbud. I december 2005 traf V.A.T. - efter endnu et udbud - beslutning om, at der også de kommende otte år fra sommeren 2006 skal stå Bent Thykjær på de busser, som kører på de ruter, som Hærvejens Bus Linier tidligere betjente.

Salget til Holger Danske Bustrafik betød afsked med Hærvejens Bus Liniers karakteristiske navnetræk, og busserne fik i stedet påsat Holger Danske Bustrafiks bomærke, der består af en vikingehjelm efterfulgt af navnet. Vognfarve og vognumre forblev uændrede. Her ses DAB-Silkeborg serie 12 årgang 1990 (nr. 65) på Vejle rutebilstation. (Foto Jens Birch)

